

élénk szél dagasztja, egy búcsúpillantást vetünk a herbarti újhumanizmus klasszikus művére, úgy, mint egy csendes szigetre, melytől egyre távolodunk — új, küzdelmes jövő felé.

Várkonyi Hildebrand dr.

A családi nevelés útjain. (A középiskolai tanuló és a szülői ház. Szerkesztette: Dr. Kisparti János, Kegyesrendi tankerületi főigazgató, Budapest, 1935. Kiadta a budapesti kegyestanítórendi gimnázium. Stephaneum. Ára 3 P. 223. l.)

Amire régen várt a keresztény magyar pedagógia, amit vártak nevelők, tanárok, szülők, — az ime, előttünk fekszik könyv alakjában, mely a címben megjelölt nevet viseli. A pesti piarista gimnázium igazgatója, jelenleg szegedi tankerületi királyi főigazgató a könyvet a tanítványok szüleinek szánta, azoknak a szülőknek, akik legtöbbször útmutató nélkül, vezérfonál híjával nevelték és nevelik gyermekeiket. Az iskola most segítségére siet a szülőknek, hogy az otthoni, családi nevelést megkönnyítse, mert hiszen „a család az egyéni nevelés színtere”. Az iskola ugyanis nem végezhet úgy egyéni nevelést, mint az otthon, bár az iskolának is megvolt és meglesz mindig a nevelő feladata és a jelen kétszeresen sürgeti a lélek erkölcsi nevelését, mégis „elsősorban a tanítás anyagával, módszeres munkával, tanulmányi és fegyelmi rendjével, hagyományaival, szellemével nevel.”

A családnak és az iskolának együtt kell dolgoznia a nevelés nagy munkájában! A család és az iskola kölcsönös nevelő munkássága pedig akkor éri el célját — írja a szerkesztő az előszóban, — ha az eljárás módok különbözősége mellett *közös az az eszménység*, amelynek a nevelés egész munkáját irányítani kell. A piarista iskolák *eszménysége az Evangéliumban és a kalazanciusi szellemben gyökerezik*. — A könyvnek az a célja, hogy megmutassa a szülőknek, miképpen érvényesíthették a maguk otthoni nevelésében ezt az eszménységet.

A könyv szerzői (egy kivételével a budapesti rendház tagjai) bőséges tapasztalatukkal, nagy és széleskörű meglátásukkal, a tisztaságú némes eszményeinek szemeltartásával a tanuló és az iskola között felmerülő kérdéseket adják élénk tizenegy tanulmányban. *Katolikus család és katolikus nevelés* címen ír Sebes Ferenc dr. rendfőnök s rámutat arra, hogy a katolikus családnak az evangéliumi életre kell nevelnie gyermekét. „A kereszténység: az evangéliumot megcselekvő szeretet. Ez a kemény parancs — a tett!” (7. l.) Ochmacht Nándor értekezése: *Vallásos nevelés a családban* — folytatja a megkezdett gondolatsorozatot. Ez a pont szól legégetőbben a ma gyermekéhez; ezen keresztül kell a tanulók lelkéhez férkőzniük a nevelőknek a vallásos élet minden külső és belső megnyilvánulásának beléjük faragásával. Tiszta hit és erkölcsös élet, az isteni Gondviselésbe vetett nagy bizodalom a szülők részéről, de nem felületesen, csak külsőségekben, hanem átélően — ez a családi otthon erkölcsi nevelésének titka. Kiegyensúlyozott lélek csak erős hitű és egészen fegyelmeztetett lelkületű diákból lesz. És még az ilyen megedződött, kemény akaratú ifjú elé is mennyi akadály torlódik az élet viharában, melyeket le kell gyúrnia . . . *Az élet számára kell ugyanis nevel-*

nie a családnak is, nemcsak az iskolának, — mondja *Balanyi György dr.* a harmadik tanulmányban. (*A nemzeti közéletre való nevelés a családban.*) „Az életről pedig köztudomású, hogy korántsem olyan egysíkú és egyveretű. mint a családi közösség; ritmusait nem harmónia és érdekegyezések, hanem ellenkezőleg állandó feszülések és ütközések jellemzik. Aki ezekkel az ütközésekkel szemben nem tud eligazodni, az, ha még olyan jeles bizonyítvánnyal került is ki az iskolából, az élet harcában alul fog maradni.“ (43. l.) A válláserkölsi nevelés mellé ez a fejezet odahelyezi, mint életértéket a hazafias, nemzeti, szociális, állampolgári és politikai nevelést.

A gyermek esztétikai neveléséről szól *Kozáky István dr.* a következő részben. Tárnya: a fogékony, fiatal lélek helyes vezetése a különféle művészi élmények befogadására. Találó léleknemesítő sorok a múzeumok, színházak, hangversenyek látogatására s a kapott benyomások feldolgozására; zene, rajzolás, festés, rádió, film. — mind olyan kérdések, melyek a mai gyermek lelkéhez sok családban egészen közelállanak.

Eder-Szászy László dr. az iskolai és családi nevelés legkényesebb problémájával foglalkozik: *A serdülő gyermek* lélektanával. „A serdülő kor a gyermek második születése, átmenet a férfikor felé“ (101. l.), mikor a gyermek egész egyénisége átalakul. Az átsegítésben bölcs, határozott, erős fegyelmet tanusító eljárás és vezetés szükséges s ez inkább a szülők, mint az iskola feladata. — A tétellel még bővebben foglalkozók számára részletes bibliográfia áll rendelkezésre a tanulmány végén.

A modern nevelésnek sokszor legnagyobb baja a családi otthonban a gyermek egyéniségének túlbecsülése. A mai átlaggyermek nem akar maga körül korlátokat ismerni. A fegyelmezés csődje a családi otthonokban legtöbbször feltűnő. A szülő nem tud parancsolni szabadjára engedett gyermekének, vagy csak látszólagos az engedelmesség, tekintélytisztelet nála s ellenkezés után az ilyen tanuló visszaesik megszokott fegyelmetlenségébe. Az iskola és a család jellemfejlesztő munkája pedig addig nem lehet eredményes, míg a gyermek lelkében a feltétlen tekintélytisztelet és ennek alapján az igazi kemény fegyelem nem ver gyökeret, oda be nem idegződik. *Vézner Károly* nyújt erre a kérdésre nézve komoly hangú tanulmányában nagyon hasznos és értékes útbaigazításokat, mikor *A tekintélytiszteletről* értekezik. „Isten a legfőbb erkölcsi eszmény; ez a tekintély; minden nevelő tekintélye Isten kegyelméből való“ (134. l.). (Ez az evangéliumi pedagógia.)

Kikkel barátkozzék a tanuló? — a szülők egyik aggodalmas sóhajtása minden korú és osztályú gyermekeik nevelésében. *Ochmacht Nándor* adja meg a feleletet erre a fontos és a gyermek életében sokszor végzetes szerepet játszó kérdésre: *A barátság a tanuló életében* című értekezésében. Az otthoni családi nevelésnek egyik legértékesebb anyagát tartalmazza ez a fejtegetés.

Diákélet és olvasmányok címen értekezik *Bátori József dr.* Ha döntőfontosságú sokszor az olvasmány a felnőttek életében, még jobban az ifjúságban. „Az ifjúság kezébe csak jó könyvet lehet adni. Mert az ifjúságnak a legjobb is csak épp elég jó.“ (164. l.) Ezeknek a jó könyveknek névsorát a tanulmány végén három oldalon közli a szerző. (170 skk. l.)

Legtöbb szülő gondja, aggodalma manapság, mi legyen a középiskolából

kikerülő fiából, milyen életpályára adja gyermekét a mai nehéz elhelyezkedésre kárhozott időben? Ezt az igen időszerű kérdést tárgyalja a könyv szerkesztője, *Kisparti János dr.: A pályaválasztásról* szóló értekezésben. A hivatás fogalmát határozza meg először a szerző, mindjárt írásának elején: „— A hivatás belső elhivatottságot jelent valamely egész életre szóló munka, feladat végzésére . . .“ (176. l.) *A hivatás érzését már a középiskolában fejleszteni kell a gyermekekben.* A tanulók sokszor változtatják elhatározásukat; ekkor szükséges mind az iskola, mind a szülők részéről az irányítás, elindítás, bizalomkeltés valamely pálya iránt. Különben „*minden hivatás Istentől van, minden hivatásért imádkozni és dolgozni kell!* . . .“ (187. l.)

Hogy pedig a lélek nemesítése, edzése, erősítése mellett a testi fejlődés lehetőségei se maradjanak el, az iskola volt jeles tanítványa, *Perémy Gábor dr.* budapesti belklinikai tanársegéd *A középiskolás fiú testi fejlődéséről* ír nagy szaktudással és igen jóakarattal.

Az utolsó, befejező rész *Kiss József* tollából: *A középiskolai tanuló napirendje*, a szülők számára minden napra adott tétel, a hét minden napjának programja, a tanuló iskolán kívül eltöltött idejének beosztása. Ebben a fejezetben megtalálja a szülő minden korú és osztályú fia számára a napirendet, a délután helyes, hasznos eltöltését, a leggazdaságosabb kihasználását. Külön szól a szerző a kis gimnázista (I—IV. o.) napirendjéről; „*minél kisebb fáradtsággal, szellemi és fizikai energiák felesleges pocskolása nélkül feleljenek meg a rájuk váró feladatoknak*“, (212. l.), azután a serdülő gimnázista napirendjéről (V—VI. o. 15—16 évesek), mikor „*sok tanuló agyát és izmait nyugtalanító tettvágy ösztönzi. Kitűnni a többiek közül. Különb-nek lenni másoknál.*“ (214. l.); majd a harmadik fejezetben a felsős gimnázista napirendjét tárgyalja. Ekkor kell a szülőknek különösen ébereknek és vigyázóknak lenniök, mert „*a felsőbb gimnázista a nagyobb kamaszok állhatatlanságával halálosan únja a rendszerességet, következtességet, még a kötelességteljesítésben is, sőt elsősorban a kötelességteljesítésben.*“ (220. l.) Vigyázzon a szülő a kimaradásokra, fia járására, kelésére, sétáira, szórakozásaira! Az ellenőrzés főképp a szülők gondja; sok felelősség hárul e téren arra a szülőre, ki gyermekének egész életét a maga életével kötötte össze. Nehéz dolog, de a fáradozás, a türelem meghozza a maga rózsavirágát.

Amint így átolvassuk a tanulmányokat, ismételten mondhatjuk, hogy nincs a mai nehéz idő zűrzavaros életében gondos szülő, hivatásos nevelő, tanító számára értékeesebb kincsesebb nevelő-oktató munkájukban, eredményt is felmutató jellemképző fáradozásaikban, mint ez a könyv. A piarista iskolák lelke, a belső, csendes, de eredményes munka érdeme ez a gyűjtemény. Nevelő-oktatásunk egész területére kiterjedő ezen jeles munka helyet kér magának minden, gyermeke gondját szíven viselő szülő otthonában, minden, tanítványát lelkiismeretesen, felelősséggel nevelő tanár asztalán s minden intézet könyvtárában.

Diósi Géza dr.

Imre Sándor: A neveléstudomány magyar feladatai. Értekezések a M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem Paedagogiai Intézetéből, (Szeged, 1935.)

A szerző legújabb könyve azokat a feladatokat tárgyalja, melyek el-